

A Fővárosi Ítéltábla a Karsai Dániel Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Karsai Dániel ügyvéd) által képviselt felperes neve (**felperes címe**) felperesnek - a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter (1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 1-3., telephely: 1011 Budapest, Vám u. 5-7., ügyintéző: ... kamarai jogtanácsos) által képviselt Magyar Állam I. rendű és a ... jogtanácsos által képviselt Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet (1055 Budapest, Nagy Ignác u. 5-11.) II. rendű alperes ellen személyhez fűződő jog megsértése iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2018. április 25. napján meghozott 66.P.24.777/2013/14. számú ítélete ellen a felperes részéről 15. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja azzal a pontosítással, hogy a felperes által az államnak külön felhívásra fizetendő feljegyzett kereseti illeték összege 15.000 (tizenötezer) forint.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I. és a II. rendű alpereseknek személyenként 5.000 (ötezer) forint másodfokú perköltséget, és térítsen meg az államnak külön felhívásra 16.000 (tizenhatezer) forint feljegyzett fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresetében kérte a Ptk. 2:51. § (1) bekezdése alapján annak megállapítását, hogy az alperesek megsértették a felperes emberi méltóságát. Kérte a Ptk. 2:52. §-a és a 6:548. § (1) bekezdése alapján az alperesek egyetemleges kötelezését 200.000 forint sérelemdíj és járulékai megfizetésére. Előadta, hogy a az európai elfogatóparancs alapján elfogott felperest az Egyesült Királyság 2015. október 1. napján kiadta Magyarországnak. A kiadást megelőzően az Igazságügyi Minisztérium a brit hatóságnak olyan tájékoztatást adott, hogy a felperes hazai fogvatartása során garantálja a legalább 3 négyzetméteres mozgástér biztosítását. A felperes előzetes letartóztatását 2015. október 1. és 2015. december 11. között a II. rendű alperesi intézetben hajtották végre, ahol a zárkában biztosított, egy főre jutó elhelyezési terület nem érte el a 3 négyzetmétert. A jogszabály által előírt mozgástér hiányát a Fővárosi Főügyészség is megállapította. Kifogásolta továbbá az elhelyezés egyéb körülményeit is, így a rovarfertőzöttséget, az ágynemű hiányát, az orvosi ellátás elmaradását és higiéniai feltételek hiányosságait.

A II. rendű alperes ellenkérelmében kérte a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását. Előadta, hogy felperes elhelyezésére szolgáló cellákban az egy főre jutó nettó alapterület 2,67 négyzetméter volt. Előadta, hogy az élettér számítására irányadó szabályok szerint

csak az illemhely területét kell figyelmen kívül hagyni, így az egy főre jutó élettér a zárkákban 3,61 négyzetméter volt. A II. rendű alperesnek nincs jogi lehetősége arra, hogy a telítettség miatt a befogadást megtagadja vagy fogvatartottakat kiengedjen. A büntetés-végrehajtási intézetnek arra sincs lehetősége, hogy új intézetek létesítését kezdeményezze. Miután a II. rendű alperesnek sem a fogvatartottak létszámára, sem a végrehajtás helyszínére nincs ráhatása, felróhatóság hiányában kártérítési felelőssége nem állapítható meg. Az egyéb panaszok ténybeli alapját vitatta.

Az I. rendű alperes elsődlegesen a per megszüntetését kérte a Pp. 157. § a) pontja és 130. § (1) bekezdése alapján. Előadta, hogy a keresetben megjelölt jogsérelemmel kapcsolatos polgári jogi igény az I. rendű alperessel szemben nem érvényesíthető, azzal kapcsolatban az elítélt a 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) 143. § (1) bekezdése szerint a büntetés-végrehajtási intézettel szemben léphet fel. Másodlagosan kérte a kereset elutasítását azzal, hogy az állam a felperes által előadott sérelmekért nem felel, nincs a büntetés-végrehajtási intézetek által okozott károkért való helytállási kötelezettsége.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 121. § (1) bekezdése, valamint az Igazságügyi Minisztérium 2015. június 7. napján kelt nyilatkozata alapján vizsgálta. Az elsőfokú bíróság a per megszüntetésére nem látott alapot. Megállapította, hogy a felperes elhelyezésére szolgáló zárka bruttó 16,2 m² alapterületű, így az egy főre jutó, az illemhely méretével csökkentett alapterület 3,61 m².

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és annak megállapítását, hogy az alperesek megsértették a felperes emberi méltóságát, továbbá az alperesek egyetemleges kötelezését 200.000 forint sérelemdíj és járulékai megfizetésére a Ptk. 2:50. §-a és 6:48. § (1) bekezdése alapján. Az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte és alkalmazta az IM rendelet 121. § (1) és (2) bekezdését, amelyek alapján a mozgástér meghatározása szempontjából a zárka alapterületét a berendezési és felszerelési tárgyak által elfoglalt területtel csökkenteni kell. A felperes elhelyezésére szolgáló zárka egy főre jutó berendezési és felszerelési tárgyak levonásával számított nettó alapterülete csupán 2,67 m² volt. Az IM rendelet helyes értelmezésével ezt a mértéket kellett volna az elsőfokú bíróságnak figyelembe vennie, és nem az elsőfokú ítéletben szereplő 3,61 m²-es életteret, amelynek számításánál csak az illemhely területe került levonásra. Az előzetes fogvatartottakra ugyanakkor az IM rendelet 186. § (2) bekezdése szerint speciális szabályok vonatkoztak, amelyek alapján a zárkában elhelyezhető létszámot, úgy kellett volna meghatározni, hogy személyenként 10 m³ légtér és 4 m² mozgástér jusson. Az elsőfokú bíróság az IM rendelet hivatkozott szabályát annak ellenére hagyta figyelmen kívül, hogy arra a felperes az elsőfokú eljárás során a 2018. február 27. napján kelt előkészítő iratában hivatkozott. A bíróságoknak az ítélezésük során egyébként is hivatalból kell ismerniük a vonatkozó jogszabályokat. Az Igazságügyi Minisztérium levélben tett vállalása kapcsán a felperes kiemelte, hogy az abban említett személyes tér kifejezés nem egyezhet meg az élettér tágabb fogalmával, a jogszabályban foglaltaknál rosszabb körülmények biztosítására az állam nem is tehetett ígéretet. Az elsőfokú bíróságnak tehát helyes jogértelmezés esetén arra kellett volna következtetni, hogy az alperesek megsértették a felperes fogvatartásának követelményeire vonatkozó kötelezettségeiket, amellyel embertelen bánásmódot alkalmaztak, és a felperes emberi méltóságának sérelmét valósították meg.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében a Pp. 253. § (2) alapján kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperes perköltségben való marasztalását. Az elsőfokú bíróság az IM rendelet vonatkozó szabályait helyesen értelmezte, azokból okszerű következtetést vont le. A

Ptk. 3:405. § (1) bekezdése szerint az állam kizárólag mint a vagyoni jogviszonyok alanya jelent meg. Az állami feladatkörbe tartozó szervek működési körében okozott károkért való felelősség nem azonos a Ptk. 3:405. § (1) bekezdésében meghatározott Magyar Állam felelősségével, e jogszabályhely szerint polgári jogi felelősség a Magyar Államot a közigazgatási szervek által okozott kárért vagy sérelemért nem terheli. A Magyar Állam tehát nem tartozik helytállni a büntetés-végrehajtási szervek által okozott kárért vagy sérelemért.

A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében szintén kérte az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes perköltségben való marasztalását. A felperes által csatolt, az Igazságügyi Minisztériumtól származó irattal összefüggésben előadta, hogy arról a fogvatartás helyszínéről kijelölt II. rendű alperesnek nem volt tudomása, de ha lett is volna, döntési jogkörrel nem rendelkezik. A végrehajtás helyéről szolgáló intézeteket a BVOP jelöli ki, a jelölés során figyelembe veszi az adott intézet telítettségét. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy a személyes tér alatt nem mozgásteret, hanem életteret kell érteni, amelynek számítása során csak az illemhely területét kell levonni, így a zárkában az egy főre jutó terület 3,61 m² volt. Kiemelte, hogy a büntetés-végrehajtási intézet nincs abban a jogi helyzetben, hogy a jogszabály különböző szakaszainak végrehajtása közül válasszon, vagyis a befogadási kötelezettséget nem írhatja felül a terület biztosításának kötelezettsége. A büntetés-végrehajtási intézet nem bírálhatja felül az eljáró bíróság vagy ügyészség döntését az előzetes letartóztatás tekintetében.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben bírálta felül, mert annak fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felperes fellebbezése alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az ítéltábla a döntésével is egyetértett, annak jogi indokait azonban nem osztotta.

A felperes kereseti kérelmében a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja alapján kérte a Ptk. 2:42. § (2) bekezdése szerinti emberi méltósága megsértésének megállapítását. E kereseti kérelme azonban érdemi elbírálásra alkalmatlan, mert nem tartalmazza a jogsértés pontos körülírását, vagyis nem felel meg a Pp. 121. § (1) bekezdés e) pontjának, így azt figyelmen kívül kellett hagyni.

A felperes az I. rendű alperessel szemben részben az Igazságügyi Minisztérium által a brit hatóságok felé tett, a megfelelő mozgásteret garantálásáról szóló nyilatkozat tényére, illetve az államnak a nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítésére vonatkozó kötelessége megszegésére alapította a keresetét. A hivatkozott ígéret be nem tartása a brit hatóságok felé azonban nem valósítja meg az állam részéről a felperes emberi méltóságának megsértését. Az Igazságügyi Minisztérium önálló jogi személy, a nyilatkozatot nem a Magyar Állam képviselőjében, hanem saját hatáskörében eljárva tette meg. Nincs sem jogszabály, sem jogügylet, amely az IM ilyen jellegű nyilatkozataiért az állam helytállását megalapozná. A felperes egyébként sem léphet fel a nyilatkozatban foglaltakra hivatkozással, hiszen a nyilatkozatnak nem címzettje, arra jogot nem alapíthat. Mindezek alapján a felperes I. rendű alperessel szembeni keresete eleve nem lehetett alapos.

A felperes a Ptk. 2:52. § (1) bekezdése szerinti sérelemdíj iránti keresetét a közhatalmi jogkörben eljáró II. rendű alperes jogellenes, személyiségi jogi sérelmet okozó magatartására alapította, amelynek elbírálása során a Ptk. 2:52. § (2) bekezdése folytán a perbeli esetben a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályait, azaz a Ptk. 6:548. § (1) bekezdését és a 6:519.

§-át együtt kellett alkalmazni. A Ptk. 6:548. § (1) bekezdése szerinti felelősség speciális feltétele, hogy a kár (sérelem) rendes jogorvoslattal és a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata útján ne legyen elhárítható. A kárelhárításra alkalmas jogorvoslat az adott esetben a Bv.tv. 21. § (1) bekezdése szerinti panasz lehetett, de az a túlsúlyfolság megszüntetésére, illetve az ebből eredő sérelmek megelőzésére nyilvánvalóan nem lett volna alkalmas. Az adott körülmények között a felperes a hivatkozott elhelyezési körülményeiből eredő hátrányokat semmilyen jogorvoslattal nem tudta volna elhárítani, ezért e speciális feltétel miatt a sérelemdíj iránti igény érvényesítése nem lett volna kizárt.

Tény emellett, hogy a perindítást nem előzte meg a Bv.tv. 143. § (1) bekezdése és a 12/2014. (XII. 16.) IM rendelet szerinti, a felperes által kezdeményezett és a II. rendű alperes határozatával elbírált kártérítési eljárás. A Bv.tv. 2015. január 1. napjától hatályos 143. § (2) bekezdése szerint az elítélt a kártérítési igényét annál a bv. szervnél terjesztheti elő, ahol a kár bekövetkezett. A kártérítési igényt határozattal kell elbírálni, amely ellen az elítélt a közléstől számított harminc napon belül fordulhat keresettel a bírósághoz. A 12/2014. (XII. 16.) IM rendelet 1. § (2) bekezdése szerint ugyanakkor a kártérítési eljárás nem folytatható le akkor, ha a fogvatartott szabadul. A felperes mindösszesen 72 napot töltött előzetes letartóztatásban, amely olyan rövid időszak, hogy az alatt a sérelmezett körülményekre vonatkozó kártérítési eljárás lefolytatására és a kártérítési határozat meghozatalára nem kerülhetett volna sor, így az ítéltő tábla a kártérítési eljárás mint kötelező perelőfeltétel elmaradásának jogkövetkezményeit nem vonta le.

Az elsőfokú bíróság tévesen foglalt állást arról, hogy a felperes fogvatartása megfelelt volna az IM rendelet felperesre irányadó szabályainak. A felperesre mint előzetes letartóztatottra nem az IM rendelet 121. §-a, hanem a 186. § (2) bekezdése vonatkozik, amely szerint a letartóztatottat úgy kell elhelyezni, hogy részére legalább tíz köbméter légtér és négy négyzetméter élettér jusson. Az élettér számítására a 121. § (2) bekezdését kell alkalmazni, amelyre figyelemmel a felperes számára a négy négyzetméteres területet a II. rendű alperesi intézetben nem biztosították.

A felperes jogszabályban rögzített jogainak sérelmére vezető jogellenes magatartást a II. rendű alperes tanúsította, ugyanis a Bv.tv. 7. § (1) bekezdése értelmében e jogok a felperest a büntetés-végrehajtási jogviszony keretein belül illetik meg, amely a fogvatartott és a büntetés-végrehajtási szerv között jön létre. A büntetés-végrehajtási jogviszonyban a fogvatartottat illető jogokat tehát a büntetés-végrehajtási intézet kötelezettségeként kell érteni, így azok megsértéséért is a büntetés-végrehajtási intézet felel.

Ezt követően a Ptk. 2:52. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 6:519. §-a alapján arról kellett állást foglalni, hogy alappal hivatkozott-e a II. rendű alperes a felróhatósága hiányára, azaz arra, hogy úgy járt el, ahogyan az az adott helyzetben általában elvárható. A II. rendű alperes köteles volt a felperes emberi méltóságát tiszteletben tartani, ugyanakkor a Bv.tv. 90. §-a értelmében a felperes befogadását nem tagadhatta meg. A II. rendű alperest tehát két, az adott tárgyi feltételek között egyidejűleg teljesíthetetlen kötelezettség terhelte: egyrészt köteles volt a felperes befogadására, másrészt az elhelyezéséről az emberi méltóságának sérelme nélkül kellett volna gondoskodnia. Ilyen körülmények között nem állapítható meg, hogy a II. rendű alperes magatartása felróható lett volna, mert az adott helyzetben két ellentétes tartalmú jogszabályi kötelezettség mellett az általában elvárható magatartás fogalma nem határozható meg. A felperes elhelyezési körülményekre alapított igényét tehát a Ptk. 2:52. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó általános kártérítési szabályok alapján felróhatóság hiányában kellett elutasítani.

A kifejtettetekre figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú ítéletet a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta. Az ítéletábra észlelte, hogy az elsőfokú bíróság ítélete a pertárgy értékének helytelen megállapítása miatt a felperest terhelő kereseti illeték összegét tévesen tartalmazza, ezért azt a rendelkező részben írtak szerint helyesbítette.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdésére figyelemmel köteles az alperesek másodfokú eljárásban felmerült költségeit megfizetni. Az alperesek jogi képviselével kapcsolatban felmerült költség összegét az ítéletábra a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján határozta meg. A felperes köteles továbbá a tárgyi illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján az államnak megfizetni.

Budapest, 2018. november 20.

Dr. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Benedek Szabolcs s.k.. Matosek Edina s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: